

Priekšvārds

Vairāk nekā pirms četrdesmit gadiem, būdams jauns vīrietis, kā bēglis pametu savu dzimteni. Kopš tā laika tibetiešu sāpes ir palielinājušās un grūtības, ar kurām esmu sastapies kā viņu garīgais vadītājs, nav mazinājušās. Tomēr nereti arī visdrūmākajā laikā var negaidīti piedzīvot kaut ko priecīgu. Manā trimdas dzīvē mani visvairāk bagātinājusi iespēja rast draugus visā pasaulē. No daudzu reliģiju pārstāvjiem, ar kuriem man izveidojās draudzība, esmu guvis atziņu, ka visām reliģijām ir ne tikai viens kopīgs mērķis – palīdzēt cilvēkiem tapt labākiem –, bet arī iespējas to īstenot. Vēl vairāk – esmu pieredzējis, ka, pārvarēdami šaubas un aizdomas un izturēdamies cits pret citu ar cieņu, mēs apjaušam, cik daudz cits no cita varam mācīties.

Tomēr es neaicinu apvienot dažādās tradīcijas. Es nelokāmi ticu, ka mums ir nepieciešamas dažādas reliģiskās tradīcijas, jo viena tradīcija nevar apmierināt liela skaita cilvēku dažādās garīgās vajadzības un noslieces. Vienlaikus es neuzskatu, ka cilvēkiem būtu viegli jāmaina to sākotnējā reliģiskā piederība. Mums ir jāattīsta izpratne par dažādām reliģiskām tradīcijām, jāatzīst katras tradīcijas vērtība un potenciāls. Es patiešām ticu, ka viens no ieguvumiem, piedzīvojot iekšējo garīgo dzīves pārveidi, ir tas, ka mūsu pieredzes palīdz novērtēt citu tradīciju nozīmīgumu, nevis tikai uzsvērt savas tradīcijas ekskluzīvo pārākumu.

Lai gan es neesmu kristīgās doktrīnas un kristīgo rakstu eksperts, tomēr saskarsme ar kristiešu brāļiem un māsām ir stiprinājusi manu pārliecību, ka daudzas no mūsu kopīgajām saiknēm ir atrodamas mūsu katra paša garīgajos centienos. Tādēļ esmu pagodināts, ka mans draugs Lorens Frīmens ir aicinājis mani papildināt šo grāmatu ar dažiem ievadvārdiem.

Būdams budistu mūks, es apbrīnoju kristietības dziļo kopības izjūtu un sociālo atbildību. Šo atklāsmju praktiskās izpausmes – kristiešu mūku un mūķeņu pašreizējais darbs izglītības, veselības aprūpes un citās jomās, kā arī cīņā pret nabadzību – rada lielu iedvesmu. Es arvien aicinu arī Tibetas budistu monastiskās kopienas īstenot praksē uz līdzjūtību balstītu rīcību.

Tajā pašā laikā daudzi mani kristiešu brāļi un māsas, kurus ir iedvesmojušas tādas personības kā Tomass Mērtons (*Thomas Merton*) un Džons Meins (*John Main*), ir uzsākuši meditācijas praksi savā ikdienas dzīvē. Tas ir ļoti nozīmīgi, jo es ticu, ka tad, ja ikdienas garīgajā praksē apvienojam lūgšanu, meditāciju un kontemplāciju, mūsu garīgā prakse ir ļoti efektīva. Mazāk uzmanības veltot reliģiju ārējām izpausmēm – svētnīcu celšanai un vairāk izkopjot sevi labestību, varam sasniegt patieso garīgās prakses uzdevumu: iekšējās pasaules pārveidi. Ja mēs meditējam, mūsu nedisciplinētais, jucekļīgais prāts var kļūt disciplinēts, iegūt koncentrēšanās spēju un briedumu.

Daži kristieši, kuri meditāciju uzskata par kristietībai svešu, var jautāt: kā gan meditācija var palīdzēt mūsu garīgajos centienos? Meditācijai tiek pievērsta liela nozīme, piemēram, Indijas garīgajās tradīcijās, kurās viens centrētās meditācijas veids tiek izmantots, lai nomierinātu un fokusētu prātu, bet cits – analītiskāks –, lai uzlabotu izpratni. Kristīgā mācība ļoti augstu vērtē mīlestību. Meditējot par to, jūs varat izmantot Jēzus Kristus piemēru un pārdomāt Viņa dzīvi – kā Viņš palīdzēja cilvēkiem, cik piepildīta ar līdzcietību, labestību, pacietību, toleranci un piedošanu bija Viņa dzīve. Kad kontemplācija ir padziļinājusi jūsu izpratni, jūs varat fokusēt savu prātu uz to mierīgi un koncentrēti. Tā jūs izvēlēto objektu iepazīsit dziļāk un patiesāk.

Tātad meditācija palīdz attīstīt pozitīvas īpašības, kuras, esmu pārliecināts, dotas mums jau no dabas. Kristīgā mācība atzīst, ka visos cilvēkos ir viena un tā pati dievišķā daba. Es ticu, ka mūsu dievišķo dabu raksturo līdzcietība, mīlestība un radošums. Mūsu patiesā būtība ir maiga, nevis agresīva vai vardarbīga, un tās iezīmes atklājas vai tiek atmodinātas meditācijā.

Kristīgā tradīcija ir sniegusi iedvesmu un mierinājumu miljoniem cilvēku visā pasaulē divus gadu tūkstošus. Nozīmīgs faktors kristietībā, tāpat kā budismā, ir tas, kā noteiktās reliģijas radītājs, šajā gadījumā – Jēzus Kristus un Buda, iedzīvina un iemieso savu mācību piepildījumu. Stāsts par Jēzus dzīvi mums vairākkārt atklāj Viņa neizmērojamo mīlestību un līdzcietību, labestību, pacietību un spēju piedot – īpašības, kuras Viņš mudināja attīstīt saviem sekotājiem. Iespējams, ka vēl svarīgāk no Jēzus Kristus piemēra apjaust, ka garīgā izaugsme nozīmē uzticību un neatlaidību, kas ir nepieciešamas, lai mēs pārvarētu grūtības un varētu saglabāt savus principus.

Tēvs Lorens ir uzrakstījis grāmatu "*Jēzus – iekšējās pasaules skolotājs*" dziļas kristīgas ticības vadīts. Viņš, izmantojot savu pieredzi, skaidro, kā attiecības ar Jēzu Kristu un Viņa mācību kopā ar meditāciju var apgaismot mūsu garīgo dzīvi. Lorens Frīmens ir ļoti nopietni pārdomājis šos jautājumus, kā arī bijis aktīvs dalībnieks vairākās ekumeniskās tikšanās reizēs, piemēram, *Labās sirds* un *Miera ceļa* semināros.

Esmu īpaši pateicīgs par L. Frīmena iniciatīvu, jo budistu un kristiešu tradīciju dialogā ietverts milzīgs savstarpējas bagātināšanās potenciāls, īpaši to var attiecināt uz ētiku un garīgo praksi, piemēram, mīlestību, līdzjūtību, meditāciju un pacietību. Esmu drošs, ka šīs grāmatas lasītāji, īpaši tie, kas tiecas pēc garīgas pārveides un iekšēja miera, grāmatā atradīs daudz vielas pārdomām un varēs to izmantot ikdienas praksē.

Dalailama
15.06.2000

Ievads

Ticība un pieredze. Ticība *vai* pieredze? Daudziem no mums šodien spriedze starp šīm abām garīguma dimensijām ir radījusi nožēlojamu polarizāciju garīgajā ceļā. Cilvēkos ir liela interese par garīgumu, bet arī liela neziņa par to, ko tas nozīmē. Dažādas aptaujas rāda, ka mēs arvien vairāk vēlamies sevi saukt nevis par reliģiskiem, bet par garīgiem cilvēkiem. Vai tas ir tādēļ, ka garīgums nozīmē pieredzi, bet reliģija – ticību? Tā kā pieredze ir lielākā mērā autentiska, mēs uzskatām, ka labāk ir būt garīgam nekā reliģiskam.

Šo viedokli veicina daudzi faktori. Pirmkārt, lielo reliģiju dibinātāji nav sevi uzskatījuši par tādiem, lai gan ir bijuši dziļi reliģiski un garīgi prāti. Otrkārt, šķiet, ka reliģiju vadītāji pašreiz, izņemot Romas pāvestu un Dalailamu, vairs nespēj cilvēkus iedvesmot. Un, treškārt, organizēto reliģiju ilgstošā tendence pilnībā saplūst ar atbilstošo kultūru un nostāties pret citādi domājošajiem pasaulē, kurā globalizācija un tolerance tiek tik augstu vērtēta, vienkārši nav lietderīga.

Tomēr patieso problēmu rada tas, ka ticību un pieredzi nevar tik vienkārši polarizēt – nošķirt vienu no otras. Patiesa ticība ir kaut kas vairāk nekā dogmas vai reliģiskas sistēmas. Pieredze nenozīmē labas vai sliktas trīsas, kas rodas no tās vai citas nodarbes. Tas ir ceļš visas dzīves garumā pretī tam, kas mēs *varam* būt, pretī tam, kas mēs *patiesi* esam. Un reliģija nevar vienkārši iztikt ne bez ticības, ne bez pieredzes. Mēs nevaram būt patiesi garīgi, nesastopoties ar citiem uz tā paša ceļa, pa kuru ejam, un kopā ar tiem arī nenonākot kādā saskarsmē ar šī ceļa gājējiem pirms mums. Tradīcija ir gan ticības, gan pieredzes forma.

Lai sasniegtu patiesu garīgumu, mēs nevaram iztikt bez Jēzus. Lai gan lielākā daļa mūsdienu cilvēku, arī tie, kas apmeklē dievnamus, Baznīcā saskata problēmas, tomēr Jēzus persona ir viena

no zvaigznēm ceļā, kas ved cilvēci prom no egoisma un izmisuma radītas vardarbības pretī augstākiem miera un labestības mērķiem, kurus cilvēce sev izvirza. Kad sastopas Austrumi un Rietumi un draudzīgā gaisotnē, kas līdz šim nav bijusi pazīstama cilvēces kultūrai, savstarpēji pēta garīgo mantojumu, satiekoties un izzinot vienai otras garīgo pamatu tādā draudzībā, mēs tiekam aicināti no jauna izvērtēt mūsu reliģisko tradīciju jēgu, mērķus un identitāti. Iespējams, no jauna atklājot iekšējo vienotību un vienkāršību reliģiju dibinātāju mācībās, mēs varēsim atrisināt konfliktu cilvēku prātos starp ticību un pieredzi.

Kristieši pašreiz acīmredzami sāk izvērtēt savu tradīciju. Šī izvērtēšana ir centrālais jautājums evaņģēlijos. No tā ir atkarīga Kristus mācekļa identitāte. Šo jautājumu uzdod pats Jēzus: “Ko tu saki, kas Es esmu?” Šajā grāmatā apskatītas ļoti dažādas variācijas par minēto tēmu. Tā ir *lectio* – garīgi lasāms darbs par to, kas ir Jēzus, reliģiskas izpratnes lielo patiesību gaismā. Varam lasīt par Jēzus vēsturisko realitāti, Svēto Rakstu izpratni, pieredzes un ticības nozīmi, iekšējās pasaules pārveidi, savas reliģiskās identitātes noteikšanu, iekšējo svētceļojumu. Un to visu caurvij universāla doma, ka mēs nevaram saprast neko un kur nu vēl Dievu, ja nepazīstam paši sevi.

Es domāju, ka šis jautājums ir nozīmīgs ne tikai kristiešiem. Tie, kuri ir pieslējušies citām tradīcijām, bet kuru saknes ir kristietībā, varbūt bieži nes sevī negatīvas izjūtas, neizpratni vai pat vainas izjūtu, kuru šis jautājums var atvieglināt. Nopietna citas reliģijas pārstāvja, piemēram, Dalailamas, atbilde uz Jēzus jautājumu var dāvēt skaidrību ikvienam, kā arī palīdzēt attīstīt dialogu, kas ir tik nozīmīgs trešajā gadu tūkstoši. Daudziem kristiešiem tas ir jautājums, kurā tie nekad nav nopietni ieklausījušies vai kuru nav uztvēruši personiski. Tomēr, iedziļinoties tajā, mēs jutīsim, kā šis jautājums ietekmē sevis izzināšanu, kā arī mūsu nojausmu par to, kas *Vīņš* ir. Tas atmodinās mūsos vēlmi pēc klusuma un uzmanības, kas ir nepieciešami, lai mēs varētu ieklausīties. Un tas arī palīdzēs mums labāk novērtēt pagātnes mēģinājumus – dažreiz tos sauc par ortodoksāliem – un atbildēt uz šo jautājumu, uz kuru pilnībā var atbildēt tikai ar ticībā piepildītu Gara pieredzi.

Lai arī cik objektīvi mēs mēģinātu būt, domas par Jēzu neizbēgami ir personiskas. Tādēļ arī kā piemēru minēšu dažas no savām personiskajām ticības pieredzēm, kas ir mudinājušas mani sarakstīt šo grāmatu. Pirmā var šķist vairāk nekā unikāla – vienreizēja pieredze, savukārt otrā ir kaut kas vairāk nekā ticības process, ilgs un likumots ceļš. Tomēr man šķiet, ka tās abas izsaka vienu un to pašu personisko īstenību par neaptveramo plašumu, kuru mēs saucam par Jēzu.

Drīz pēc tam, kad kļuvu par mūku, es sāku mocīties ar domām par dzīves jēgu, par to, kas ir bijis un kas tagad ir Jēzus; vai Baznīca ar visu tās pagātni ir tikai milzīgs kolektīvs pašapmāns, vai kristīgā ticība ir pietiekami stipra, lai es uz tās pamatotu savu dīvaino un neizprotamo lēmumu kļūt par mūku. Mana jautāšana pauda nevis ziņkārību, bet gan izmisumu. Tomēr patiesībā es biju nevis izmisis, bet jutos ļoti sāpināts. Es vēlējos noskaidrot, vai savu dzīvi izniekoju vai arī veicu tajā ieguldījumus, kas nes augļus.

Kādu vakaru, kad lasīju evaņģēliju un biju nolīcis grāmatu malā, lai to pārdomātu un lūgtu Dievu, pēkšņi mani piepildīja izjūtas, kuras tad nevarēju citādi nosaukt, kā par *godināšanu*. Pēkšņi un bez acīmredzama iemesla pieķēru sevi slavas orģijā un *redzēju*, ka tā bija vērsta uz Jēzu un arī plūda *no Viņa*. Es zināju, ka tas notiek pasaules sirdī – vai vismaz visa tā sirdī, ko biju spējīgs izprast kā pasauli. Tā bija ekstātiska slavēšana, nevis kāda formāla norise. Es jutos drīzāk kā roka koncertā, nevis kā dievkalpojumā. Tomēr šajā ekstāzē valdīja stingra kārtība un harmonija. Jaunās Derības vārdi *Viņam (Kristum) lai ir visa slava, gods un pateicība*, kas man līdz tam šķita pārlietu vienmuļi, tagad izteica manu klātesamību augšāmceltajā Kristū – “godībā”, kurā ir līdzdalīgs katrs no mums. Man Jēzus bija tas, uz kura viss balstījās, pārliecība, ka ar Viņu saistīts itin viss. Pilnā sparā ritēja milzīgas svinības, kurās tiek gaidīts ikviens un kur prieks nekad neizsīkst. Un veltīt savu dzīvi šo svinību meklējumiem un īsākajam ceļam uz tām šķita labs veids, kā aizvadīt mūžu. Tagad šī personiskā spilgtā pieredze ir pagaisusi un es vairs par to tik daudz nedomāju. Tomēr uzskatu, ka viens no

manas ticības aspektiem, ko šī pieredze manī atklāja, ir vienmēr manī, tas neizbāl, bet arvien padziļinās.

Otra – atšķirīga pieredze par Jēzu ienāca manī caur kādu cilvēku. Mans skolotājs Džons Meins bija spēcīga personība. Viņš nekad neizmantoja savas personības spēku, lai ietekmētu citu cilvēku uzskatus vai uzvedību. Tomēr viņa klātbūtne atstāja iespaidu: gan viņa pārliecība, gan rīcība. Kad sāku pie viņa mācīties, mans mērķis nebija saistīts ar to, ka es gribētu pilnīgāk noskaidrot, kas ir Jēzus. Tas varēja būt ilgtermiņa mērķis, bet vispirms gribēju tikt galā pats ar savām problēmām un izzināt sevi. Pakāpeniski es sapratu, cik dziļi nozīmīgs Džonam Meinam ir Jēzus un ne tikai kā reliģisks simbols. Es arvien vairāk saskatīju Jēzus dzīvo klātbūtni Džona Meina personībā. Tās bija apslēptas (mistiskas), noslēpumainas, bet ne noslēgtas attiecības. Iespējams, ka tādēļ ticību tik ļoti atsvaidzināja Džona Meina Svēto Rakstu lasījumi un izteikumi par tiem. Vārdi bija piepildīti ar viņa paša pieredzi. Protams, ne jau vienmēr viņš runāja un domāja par Jēzu. Dažiem, īpaši reliģiskiem cilvēkiem Džons Meins likās nenozīmīgs un pārāk pasaulīgs. Tomēr laiku pa laikam es ar apbrīnu izjutu, cik dziļa, intīma un patiesa ir viņa ticības piepildītā pieredze. Šīs izjūtas saplūda kopā un saistīja manu uzmanību gadu gaitā. Iespējams, ka tieši tā var pārmantot ticību. Sākumā es nezināju, ko šīs pieredzes man nozīmē. Man šķita, ka es tās nesajūtu personiski. Es nebiju drošs par tām. Sev par izbrīnu es noliku malā jautājumu par to, cik īsts man ir Jēzus.

Džons Meins mira piecdesmit sešu gadu vecumā. Kristīgās meditācijas mācīšanas nākotne mazajā kopienā, kuru viņš bija izveidojis, šķita gaužām nedroša. Es nezināju, ko citu iesākt, kā vien turpināt meditēt. Es biju sagatavojies, ka sabruks viss, ko skolotājs bija radījis. Bet tas, kas notika, patiesībā atspoguļoja pirmo kristiešu pieredzi par Augšāmcelšanos. Meditācijas kopienas izplešanās nākamo gadu gaitā līdzinājās Vasarasvētku notikumam, jaunas dzīves dzimšanai agrīnajā baznīcā.

Tas bieži notika arī ļoti vētraini, bet acīmredzami bija kaut kas tāds, kas pārsniedza šajā procesā iesaistīto cilvēku spēkus. Tas gan

nenozīmēja, ka meditācijas kopienas attīstība izraisītu jaunas Baznīcas rašanos. Patiesībā notika gluži pretēji. Tā bija esošās Baznīcas atjaunošanās. Es pieredzēju, ka pēc katras nāves ir augšāmcelšanās. Katrā augšāmcelšanās pieredzē ir kaut kas universāls. Individuāla pieredze ir daļa no kādas lielākas īstenības. Pasaules meditācijas kopienas izaugsme man kļuva par Jēzus noslēpuma netveramu, bet neizbēgamu pieredzi. Tā nebija ierobežota kādās noteiktās pieredzēs, tā drīzāk bija vienas lielas pieredzes *atklāšanās*. Tā bija personiska pieredze, bet savā ziņā tā arī parādīja, ka indivīda autonoma, izolēta esamība ir tikai ilūzija. Šī pieredze daļēji izauga no attiecībām ar Jēzu, kuras es biju pieredzējis un kurās biju dalījies ar Džonu Meinu.

Ģadu gaitā viņa paveiktais pārveidoja manu uzskatu par attiecībām starp dzīvajiem un mirušajiem. Ikkatrs, kurš vēlas atklāt brīnumu par Jēzu, sastopas ar jautājumu par attiecībām ar mirušajiem. Tas ir kā nozīmīgs tilts, kam ir jātiek pāri. Kristīgā meditācijas kopiena, kuras pieredze bija neliela, kļuva par līdzekli, kā izprast Jēzus apsolījumu Viņa izmisušajiem mācekļiem: Jēzus nāve nenozīmē, ka Viņš ir mācekļus pametis, kā tiem sākumā šķita. Viņš bija ar tiem “līdz pasaules galam”.

Arī es sāku saprast, ka tas, kas bagātina viena cilvēka sirdi, nav un nevar būt nekas ekskluzīvs. Ar to var dalīties, un tas ir jādara. Kopā ar citiem, kas kopā ar mani gāja garīgo ceļu, kopā ar viņu jautājumiem, šaubām, dažādajiem ieskatiem un uzticību kā dāvanu saņēmu ne ar ko citu nesalīdzināmo izjūtu, ka Jēzus darbojas šajos cilvēkos, viņus līdzjūtīgi vadot un mācot. Parasti šo patiesību, ka Jēzus mūs nekad neatstāj, esmu pieredzējis caur citu cilvēku dzīvēm, nevis koncentrējoties uz paša piedzīvoto.

Cilvēki nekad nebeigs stāstīt. Mēs saprotam savu dzīvi, kad to ieliekam stāsta formā. Tā arī jautājumu par Jēzu mēs vispirms sastopam stāstos, kurus saucam par evaņģēliju. Esmu pateicīgs, ka uzaugu kopā ar šiem stāstiem. Šo stāstu brīnumainā noskaņa uzrunā gan bērnus, gan pieaugušos. Tas, ka es varēju šos stāstus iemīlēt, neļāva manai ticībai kļūt dogmatiskai un pārāk sausai. Šajos stāstos Jēzus arvien šķita daudz dzīvāks nekā katehismā.

Mana grāmata vienkārši ir vēl viens veids, kā pastāstīt senu stāstu. Šis stāsts pieder cilvēcei, un tas atjaunojas katru reizi, kad tiek stāstīts. Stāsta dziļākā jēga ir tā ietekme uz mums, nevis interpretācija, kurai mums liek ticēt. Tomēr pašreiz šis stāsts ir ierobežots tradīcijā, kuru tas pats ir radījis.

Rakstot šo grāmata, es jutu, ka šajā procesā man palīdz atsaukšanās uz nelielu, bet dziļi piesātinātu manas dzīves sastāvdaļu. Tā ir neliela sala Bentri līcī Īrijas dienvidrietumu piekrastē, no kurienes ir cēlušies mani senči. Es ceru, ka jums kļūs skaidra šīs vietas nozīmība manos mēģinājumos izprast Jēzu mūsdienu garīguma gaismā kopā ar problēmām, kas saistītas ar ticību un pieredzi. Es ceru, ka šī dimensija atvieglinās grāmatas lasīšanu. Tai vajadzētu palīdzēt noskaidrot smalko saikni starp iztēli un īstenību, stāstu un patiesību, pagātņi un tagadni.

Māmiņ, kāda izskatījās Lāču sala¹? Mani jautājumi atdzīvināja šo tematu, un manai mātei un manām tantēm bija daudz atbilžu. (Mani onkuļi reti kad tika pie vārda.) Uz manu jautājumu bija daudz atbilžu, un tās mudināja atcerēties dzīvās atmiņas, kas tika ļoti dzīvi pārstāstītas. Uz saviem jautājumiem par Jēzu reti kad saņēmu tik dziļas un tēlainas atbildes. Es nojautu, ka atbildes uz maniem jautājumiem par Jēzu var sniegt nevis katehismi, bet cilvēki, kas, kā man šķita, patiesi pazina Jēzu. Pakāpeniski es pats iemācījos arvien vairāk ieklausīties savos jautājumos par Jēzu.

Realitāte, tāpat kā labi stāsti, nekad nebeidz attīstīties. Neviena atbilde nav pilnīga un galīga. Tas nozīmē, ka viens no izaugsmes nosacījumiem ir sāpes par zaudējumu. Kad beidzot nokļuva Lāču salā, manis paša izveidotais pasaku tēls pagaisa. Mūsu ģimenē bija arī tādi stāsti, kurus es dzirdēju vēlāk un kuri iedragāja to skaisto versiju, ko biju dzirdējis, būdams bērns. Tomēr, kad apmeklēju šo vietu, jau būdams pieaudzis, jutu, ka salas pievilcība un noslēpumainais skaistums nav zudis, bet, tāpat kā mana ticība, – attīstījies. Īpatnēji līdzīgā veidā visas manas dzīves laikā es esmu jutis, ka arī noslēpums par Jēzu klusi turpina attīstīties.

¹ *Bere Island* (tulkojumā no īru valodas – *Oileán Béarra* (Lāču sala); oficiālais nosaukums īru valodā – *An tOileán Mór meaning* – Lielā sala. – *Red. piez.*